

ČEHALEC V LEBINAJ

O Hlebinama se mnogo zna. Svi znaju za Generaliće, za Galeriju, za slike, za naivce, a pitam vas koliko nas zna *kaj so to tirkij, kaj je štakatur, kaj so ornice?* Malo. I nažalost sve manje. Da ove i niz drugih prelijepih hlebinskih, i ne samo hlebinskih već i podravskih, hrvatskih riječi, ne bi otišle u zaborav, odlučila sam napisati svoje uspomene, divna sjećanja na Hlebine, baku Dragu....Više nisam tako čest gost ovoga sela te su mi susreti s tetama koji me svaki put iznova sjećaju bake, još draži. Pokušat ću vam ispričati dio priče sestara Mraz: moje majke Ane Mustafa, tetke Bože Krstitović i tetke Milice Grubić. Divno je biti u njihovom društvu jer su uvijek nasmijane i pune vedrine bez obzira na to što ih život ne miluje, uvijek radosne, spremne za pjesmu ili šalu. To su trenuci za uživanje jer, ne slušam više tako često tu tečnu kajkavsku, hlebinsku riječ, okupanu, kako bi Ujević rekao, kristalnom vedrinom. Ovaj put tema je bila: *Kak se je negda perje čehalo. "Božični svetki so prešli i trebalo je perje zčehati. Zadnji čas onem koji so dekile zamoš na proletje spravljali. Čehalci so bili nekaj. Advent je bil za nami pak so čehalci bili s plesnom mužikom."* - prisjeća se tih dana moja mama, a teta Milica je dopunjava - *"Dobro se je pazilo kaj nebo više čehalcov isti den. Žene so išle jedna drugo pozivat i dogovarat se; dok boš ti - nebom ja. Pozvala se je rodbina, kumi, sosedi. Znalo se je pono sveta skupiti.*

Pri hiži gde je bil čehalec, trebalo se je kojekaj napraviti i pripraviti, hižo raspraviti, stole složiti, klopiće, stolce, kaj je čim više žen stalo." "Sakojake drobne kolače napeči" - javlja se teta Boža - "pevce smo znali napraviti, denes bi rekli kokice, likere smo kuhali, a našla se je i domača rakija, vinčeko za dobre gemište." "Oni likerji so ženam bili nekak najbolši" - preuzima riječ mama. "Bilo je domaće rakije, kupili so se ekstrakti; mentol, kruškovec ili kakov drugački, to se zmešalo, kuhalo se je, više bormeš ne znam recepta, sem zabila, i liker je bil gotov. Fino, slatko, žene so to preveč rada štele piti pak so došle vu dobro volo i bilo je leže perje čehati."

"A kak se perje češe?" - zapitam ih. "Lepo!" - odgovore jednoglasno.

Teško je pratiti i zapisivati njihov razgovor. Glavno da mi dobijemo onu pravu hlebinsku priču, da čujemo kak se je to zapravo perje čehalo i *"kaj je to pravzaprav čehalec, zakaj so se tuliko tomu si veselili."* *"Zeme se pona šaka perja i prebira se" - nastavljaju sestre Mraz. "One menša pera se i ne mora čehati, no trgati, a od vekšeh se ona sredina, ono trdo, on tirek mora proč hititi tak kaj ostano samo one mehke pahulje kaj bo vankuš, ili blazina, ili pak dunja mekša, fineša, kaj bo lepše na tom mefkom spati. Najfineše perje je goskino, ono odspod, one pahuljice, ne gornje. To je tak fino, mefko, belo kaj padani sneg. Trebalo je posebno čehati goskino perje, posebno kokošje, posebno pak racino ili purino perje - neje se to smelo zmešati prije reda. Z goskinem perjem so se ponile najfineše vankušnice. Deklam za zamoš. To perje je bilo najmekšeše, najfineše jer so se goske podskušavale po leti, neje se čekalo samo dok ih se bo klalo. I racino i purino perje je dobro, lefko, no ne tak kak goskine pahulje. Kokošje je perje najprosteše. Žene so znale kokošje perje zmešati z racinim kaj bo itak nekaj bolša vankušnica kakvi majkici vu hižički. Purino je perje lefko, ali šarano. Bilo je obično za blazine, to se već znalo. Vodila se briga o tom koje perje pe kam. Zbiralo se. Ono skroz sitno od onoga malko tr-*

dešega i sakoje se pospravlalo vu svojo vrečo.

Čez zimo se je moralo se zčehati i gazdarici je bilo stalo kaj se čim više perja zčeše na jednom čehalcu, jel pitanje gda bo pak mogel biti čehalec pri njihovi hiži, i sosede bi svoje štele zčehati i kume svoje, a i doma treba se pak pripraviti k čehalcu, pak je samo perje donášala i donášala. Trebalo je dekle otpraviti zamoš i pripraviti se k tomu, pak je bilo bole čim više perja, koje se je čez celo leto skupilo, zčehati, nek se samo najde.

Neso čehalci bili samo ženska posla, ne neso oni prešli bez muški koji so se na čehalci navek dobro zabavili. Oni so si vu drugi sobi, kakovi hižički ili pak vu ganjku, složili kartano i pili vino, gemište, špricere ak je bilo sode ili pak rakijo, kaj je komu pasalo. Vu takovom dobrom raspoloženju si so se fino zabavili, a vuspot se i važen posel delal. Muški so se nekaj nakartali, ali i naspominjali kak je negda bilo, to je bila glavna tema, dok so žene pak rasprle dušo, razvezale, otkvačile jezike i preteple celo selo. Koja je znala više novosti bila je važneša; ste znale ovo, ste čule ono. Trebalo je znati što se bo s kem ženil, koja je vu drugom stanju, jel se što s kem posvadil ili ne daj Bože zbil čak, što je koga fkanil, što je koga ostavil ili što koga namerava. Nekoje so svoje čoveke ogovarale, kak i denes, dok je ne došlo do pesme.

E onda so se redale pesma za pesmom i nigdar kraja. Kaj se popevalo? Sakaj! Obično so to bile starijske ljubavne popevke. Stareši so ih popevali dok smo mi mladarija više čekali ples i kojekakve huncutarije, kušvanca i tak. Kak so išle? A što bi se se setil!" "Boža, se ti morti bole sečaš, kak je ono zna-lo iti?" - vrlo ozbiljno tetu pita moja mama. "Sečam se, kaj se ne bi sečala. Čujte!

Ja sam si lice oprala,
samo mi kosa garava.

Spremaj mi, majko, ruho ti,
ne češ me dugo imati.

Ruža jesem, ruža budem,
u cvetnjaku cvala bum.

Došel bu, majko, dragi moj,
odvel bu, majko, biser tvoj.

Češljaj me, majko, češljaj ti,
ne češ me dugo češljati.

Ruža jesem, cvela bum,
u naručju ljubavi.

A znate ono:

Golubice bijela, što si nevesela?
Kak ne bi jadona nevesela bila,
kad moj golub leti od jata do jata
i oblubi lice druge golubice.

Ili ovo:

Čuk sedi, čuk sedi na zelenom boru,
sam sedi, sam sedi, sam djevojke vabi.

Ako boš, ako boš majko poslušala,
kesno boš, kesno boš z milim dragim spala,
još kesnej, još kesnej sineka zibala.

Hod' k meni, hod' k meni djevojčice mlada!
Vera nem, vera nem, jer me majka kara.

A, ova mi je nekak navek bila draga, poslušajte samo:

Oj ružo, ružo rumena,
ne puščaj cveta zarana,
nemam te kome trgati.

Otac mi, majka starenj,
a bratac, sestra maleni,
a dragi mi je daleko.

Do njega ima devet gor,
a deseto je zelen bor.
Pod borom mi je senčica,
pod senčicom je zlatni stol,
za stolom sjedi dragi moj.

No, Milo, al znaš ti kojoj? Koje se boš setila?"

"Ah, Boža pak bar ti znaš da so mi pesme jakša strana, kak moreš samo tak nekaj i pitati. Čuj ovo:

Uska staza preko dvora moga,
dođi dragi ne boj se nikoga.

Sjećaš li se kako si se kleo
kad si sa mnom čokoladu jeo.

Čokolada bila nam je slatka,
zato dragi ljubav nam je kratka.

A znam i ovo:

Mene moji oženiše, mh, ha, aha,
pa mi ženu ukradoše, hej, more đindio.

A ja pođoh u potjeru, mh, ha, aha,
a ja pođoh u potjeru, hej, more đindio.

Nađoh ženu u hotelu, mh, ha, aha,
nađoh ženu u hotelu, hej, more đindio.

Kraj nje sjede četir popa, mh, ha, aha,
kraj nje sjede četir popa, hej, more đindio.

Zar se tako kuća kući, mh, ha, aha,
zar se tako kuća kući, hej, more đindio.

Zlatnom mi kupom napija,
za naše prvo ljubljenje,
za koje nije nitko znal,
već jedna drobna ptičica,
koja je glase raznela,
od moga roda do tvoga,
od moje braće do tvoje,
od moje majke do tvoje.

Svekrva mi milošću poslala,
u novine sira zamotala.

Svekrvice, ne ću tvoga sira,
jer ne ljubim više tvoga sina.

Ja je uzoh za ručicu, mh, ha, aha,
ja je uzoh za ručicu, hej, more đindio.

Pa odgrnuh podsuknjicu, mh, ha, aha,
pa odgrnuh podsuknjicu, hej, more đindio.

I udarih po guzici, mh, ha, aha,
i udarih po guzici, hej, more đindio.

Nemoj mene dragi tući, mh, ha, aha,
nemoj mene dragi tući, hej, more đindio.

Sama ću se kući vući, mh, ha, aha,
sama ću se kući vući, hej, more đindio.

A kaj ste mislile da ja baš se ničega ne sečam? Jesem najmlajša, al ipak nekaj znam. A ti Anko, kaj ti samo čkomiš?! Da te čujemo!". "Kakvo očes da ti zapohevam? Znam, ova ti bo najpovolneša, poslušaj samo." - autoritativno, jer je najstarija, obraća se Milici moja mama i zapjeva:

*"Odi gospo doma, gospodin je žedan.
Čaša u ormaru, voda u bunaru.
Ja ne mogu ići, kolo ostavit!*

*Odi gospo doma, gospodina voze.
Neka njega voze, mene drugi prose.
Ja ne mogu ići, kolo ostavit!*

*Odi gospo doma, gospodin je gladan.
Kruh je na polici, nož je u ladici.
Ja ne mogu ići, kolo ostavit!*

*Odi gospo doma, gospodina nema.
Neka njega nema, ja se s drugim spremam.
A sad mogu ići, kolo ostavit!*

*Odi gospo doma, gospodin je bolan.
Konji su u štali, kola su na fari.
Ja ne mogu ići, kolo ostavit!*

A i ova ti bo po voli:

*Dremlje mi se, dremlje, spati mi se ne će,
dok se moj golubek pod oblokom šeće.*

*Čul ja jesem draga, da si bita bila!
Dojdi k meni, ej, večer spat, bodeš ozdravila!*

*Snočka mi se malo, malo zasenjalo,
da je tvoje belo telo kraj mojeg ležalo.*

Dekle, a znam i ovo:

*Dok sem bila lepa mlada,
sakomu sem bila draga,
popom, fratrom i dijakom
i po selu sem dečakom.*

*A ve me je stigla sreća,
postala sem ja noseča.
Najte, majka, mene kleti,
Petrinić me oče zeti.*

*Na Lebinaj Petriniću,
na Sigecu Lončariću,
v Peteranci Jadaniću,
a na Drnju Jančariću,
na Torčecu Satajiću,
v Đelekovci Maltariću,
v Koprivnici Kuševiću,
a na Brege Dlakiniću.*

No, Milo, ti je srce na mestu? Da čujemo dale ve tebe!"

"Škrlake si naherimo,
na vas dekle ne marimo"- ne trateći ni sekunde započinje radosno Milica s pjesmom i nastavlja.

"Veselo, veselo,
samo, dečki, veselo,
naj se dekle žaloste!

naj se dečki žaloste!
Makar kak gizdave bile,
ne bute nas vi zabile.

Mi se s cvetjem nakitimo,
na vas dečke ne gledimo.

Veselo, veselo,
samo, dečki, veselo,
naj se dekle žaloste!

Veselo, veselo,
samo, dekle, veselo,
naj se dečki žaloste!

Makar kak gizdavi bili,
ne bute nas vi zabili.

Mi na konje zajašimo,
naše dekle ostavimo.

Veselo, veselo,
samo, dečki, dekle, veselo,
naj se stari žaloste.

Veselo, veselo,
samo, dečki, veselo,
naj se dekle žaloste!

Makar kak gizdave bile,
ne bute nas vi zabile.

Makar kam vi otidete,
k nam se nazaj povrnete.

Veselo, veselo,
samo, dečki, dekle, veselo,
naj se stari žaloste."

Veselo, veselo,
samo, dekle, veselo,

"Osim ljubavnih rajši smo si skupa, se sečate, popevali one nasmeknjene, kaj ne, dekle, one smešne. Se ih znam, bomo skupa?!"- radosno, puna vedrine, nagovara Milica sestre na ono što oduvijek najviše voli: šalu, šalu i šalu. Ne dočekavši još odgovor, već počinje:

"Raca pliva po Dravi,
nosi korpo na glavi.

"Idemo dekle dale!"

Aoj rode zemaljski,
ko će mene prenesti?"

"Prvo leto služim,
kokoš si zaslužim.

"Haj, haj, lili li,
hote k nama, bračo svi!"

Moja kokoš, belo perje
piceke zvodila.

"Raca ide rok, rok, rok
vudril me je Đurkin Rok."

Drugo leto služim,
raco si zaslužim.

Moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje
piceke zvodila.

Treće leto služim,
gosko si zaslužim.

Moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje,
piceke zvodila.

Četrto leto služim,
puro si zaslužim.

Moja pura dogo dura,
moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje,
piceke zvodila.

Peto leto služim,
tele si zaslužim.

Moje tele z ritjom mele,
moja pura dogo dura,
moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje,
piceke zvodila.

Šesto leto služim,
prase si zaslužim.

Prase cvili koli meme,
moje tele z ritjom mele,
moja pura dogo dura,
moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje,
piceke zvodila.

Sedmo leto služim,
kravo si zaslužim.

Krava veli: doji mene,
prase cvili koli mene,
moje tele z ritjom mele,
moja pura dogo dura,
moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje,
piceke zvodila.

Osmo leto služim,
konja si zaslužim.

Konj veli: jaši mene.
krava veli: doji mene,
prase cvili koli mene,
moje tele z ritjom mele,
moja pura dogo dura,
moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje,
piceke zvodila.

Deveto leto služim,
ženo si zaslužim.

Žena veli: ljubi mene,
konj veli: jaši mene,
krava veli: doji mene,
prase cvili koli mene,
moje tele z ritjom mele,
moja pura dogo dura,
moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, belo perje,
piceke zvodila.

Deseto leto služim,
dete si zaslužim.

Dete veli: hrani mene,
žena veli: ljubi mene,
konj veli: jaši mene,
krava veli: doji mene,
prase cvili koli mene,
moje tele zritjom mele,
moja pura dogo dura,
moja goska vodo pluska,
moja raca blato taca,
moja kokoš, bele perje,
piceke zvodila.

Maček sedi na peči,
drži puško na pleči.

Njemu doje drugi maček:

- Kaj si delal, zdravi baček?
- Kaj če tebi puškica?
- Bum jabuke tresel!
- Kaj če tebi jabuke?
- Bum dekličke vabil!

- Kaj če tebi dekličke?
- Budi svinje pasle!
- Kaj če tebi svinjice?
- Bum saleko vadil!
- Kaj če tebi saleko?
- Bum tačkice mazal!
- Kaj če tebi tačkice?
- Bum cigleka vozil!
- Kaj če tebi ciglek?
- Bum cirkvico zidal!
- Kaj če tebi cirkvica?
- Bum Bogeka molil!
- Kak se budeš molil?
- Dike, dike ober nas,
na devet klinek,
opal babi sirek,
čurkica ga popala,
prime baba lopato,
vudri kurta po vratu."

"Anka, Boža čujte ovo:

Zginola je Pikoša z devetero prašči.
Troje došlo, troje ni, troje nigdar nebo.
Tin, tin, tikoš ja sem imal Pikoš.
Tin, tin, tašo, išel sem na pašo.
Tin, tin, tina, bilo mi je zima.
Tin, tin, turil, pak sem si nakuril.
Tin, tin, taspal, pak sem malo zaspal.

Tin, tin tudil, pak sem se ja zbudil.
Tin, tin tega, a Pikoše nega.
Tin, tin, tiskal, ja sem Pikoš iskal.
Tin, tin, tašel, nesem Pikoš našel.
Tin, tin, tili, doma so me zbili.
Tin, tin, tohali, jako so me zdohali.
Tin, tin, tavruga, otišla je navraga.

Ovo ste sigurno več zabile! Da vas podsetim!

Svetlečina mesu,
rege žabajo,
kukurešci pevčajo.
Išel sem s Kranjcom,
srel sem se s klanjcom.
Tam sem videl
kak vok kobilo
potkava na drveno nogo.
Pak sem se splašil
i pobegel na jalševo vrbo.

Tam sem bral jaboke,
v torbo nametal ruške.
Došel je čovek
čija je bila repa,
pak me je špotal
kaj sem mu kral vugorke.
A ja; gaš, bež, gaš bež.
Gače preskočil,
plota rasčehinol
i začas sem bil doma."

"A kaj bi zabile, samo smo te pustile kaj boš ti sama to v miru povedala, onak kak si si i zamislila." - odgovaraju joj sestre. "Dekle, a kak je išla ona pesma "A vi Mrazi crni vrazi?"- zapita teta Boža. "Ne zove se ta pesma tak. Ide ona "Oj Kemići, vražji ftiči, celo selo na vas kriči" pak se valda i zove "Oj Kemići, vražji ftiči." - objašnjava moja mama."E dekle, nekaj znam i ja, makar sem najmlajša, vu te pesmi se nabrajajo si oni koji imado kakov nedostatek, kakovo falingo, pak se pesma zove "Falingaši", ak ne verujete, prečitajte si v Almanahu." - samouvjerenno će Milica i već počinje s pjesmom, dok druge dvije sestre još raspravljaju tko je u pravu.

*"Oj Kemići, vražji ftiči,
Celo selo na vas kriči.
Poslušajte Lebinčani,
Kaj vam Kemić delat kani.*

*Kemić z vami gospodari
I za selo ništ ne mari.
Na fasline pive popil
Dok Novačko je razdelil.*

*Đutan Bolta mosta bolta
i v Novačko dela pota.
"Grof" Baćani mu pomaže
Cigla z ciglom lepo slaže.*

*Sekser mali sam se fali
Da je dosta sena v parmi i na štali,
A dok doje Mlado leto,
Pri njemu je se semleto.*

*Još ne prešlo ni pol posta,
Sekser nema sena dosta.
A Čeprka z ritjom trka,
Latičkovje se potrğa.*

*Kamasoka mu pomaže,
I vrpice lepo slaže.
Šmrka Miška pere piška,
A Kranjica z ritjom smica
Tak na dogo kak stolica
To bo lepa livadica.*

*Pakasači, napasači,
Nigdar nemro svoje naći.
Travinaši vi ste naši,
Ne bodete od nas jakši.*

*A vi, Mrazi, crni vrazi,
voda vam je do pod pazi.
Nemrete jo pregaziti
Ni Novačko zadobiti.*

*A Kemići, vražji ftiči,
Nigdar nemro svoje stići.
Kemićeva mudra glava
V Belovaru drva kala.*

"No itak ono pravo je bilo dok so počeli mužikaši dohađati. Gazdarica je već valda se perje znosila, ako i neje, morala je priterati kraju. Bo za drugi pot jer mužikaši so tu. Ako nišče, a ono bar harmonikaš." - nastavlja se zajednička priča sestara Mraz. "Dekle so začas stole razmeknole, one tirke kaj so ostali od perja pomele i hiža je bila prazna. Mogel je započeti tulko čekani ples. Znal se je i celi sastav zkupiti - cimbole, gusle, bugarije, bajz - pogotovo je to znalo biti pri nami gde je naš tata bil mužikaš. Poradi toga so k nam rada dekle dohađale na čehalce jer se znalo da bo dobroga plesa. Pod zidom sa strane so ostale klopice na kojemi so sedele mame, tečice, kumice, strine, koje so obavezno saka svoje dete pogledavale onak z jednem jokom, a z drugem so brže bole morale videti što s kem pleše i kak se ti glede, da se morti preveč ne stiščo. Se se to moralo videti jer to so teme drugoga čehalca. Dečki so v ganjku bili, dok so dekle bile samo v hiži i to samo one koje so bile pozvane, dok so

dečki mogli dojt koji so goder šteli. Dečki so več znali što je kam pozvani i kam se splati na čehalec iti, a kam baš i ne. Ne važno kaj so si dečki mogli dojt v hižo nepozvani, oni so itak navek nekakovo huncotarijo spelali kaj bi došli v noter gde so dekile perje čehale. Ne retko bilo, so samo nahitali škrlake vu ganjek čez obloček kojega im je več navek nešče otprl, predi so se zdogovorili z pajdašom koji je bil domači - mlajši, je i onda so morali dojt po nje.

A gda so več bili vu ganjku, onda so se malko naluknoli i v hižo kaj bodo vidli što je se tu i kaj se dela. Dekle so onda vredno čehale perje, prebirale ga, glasno, važno povedale kuliko je goskinoga, kuliko racinoga, purinoga perja zčehano, kakvo je perje, kuliko bo to vankušnic, jastučnic, blazin...Gda so dečki bili vu ganjku, onda bi dekile i rajši popevale ili bole perje čehale kaj bodo dečki vidli kak so one vredne. I tak gda so dečki bili tu, mogel je ples započeti.

Plesali so se plesi kak se i denes pleše, valceri, polke, tango i to. A dok so se muzikaši počivali, onda se neje smelo vreme gubiti. Brže bole kolo nekakovo je trebalo spelati, Kušuvanca, Pometača... jer začas je noć prešla." "Kak je ono Pometač išel?"- pita se glasno moja mama, a uvijek spremna teta Milica već brže bolje odgovara -"Lepo: Dekle i dečki seli bi v krug, spružili roke i deli ih na stišnjena kolena. Jeden bi od igračov zel dinara ili gomba, držeći ga skrta med priljubljenimi šakami i prelazil bi svojimi rokami zmed sklopljenih šak sakoga igrača, dok bi drugi igrač probal pogoditi v čije je roke predmet spušen. Gda je pogodil, sel bi na mesto onoga v čijemi je rokami bil gombek ili kaj takvoga, a ov bi moral se stati i pogađati."

"Bilo je i drugačkih igri. Rada smo se igrali kakti Suca."- prisjeća se teta Boža. "Jeden sedne na stolec, a drugi se prigne, dene glavo v njegovo krilo. On koji sedi, prstmi zakrije joči prignjenomu. Si se skupe okolo njih i ve nešče copa prignjenoga po riti. Ako prignjeni ne pogodi što ga je vudril, pogađanje se nastavlja. Ako pogodi, otkriti udarač se onda prignol i se se ponavlja."

"Još rajši od ovoga smo se igrali, se sečate kaj, Kušuvanca ili pak Ja sem crni ja."- s osmijehom na licu se javlja moja mama.

"A sečamo se, sečamo se Anka, gda smo se igrali Kušuvanca bilo je to zgodno jer so vu te igri bili si, i muško, i žensko, i staro i mlado. Bilo je smeha do soz."- opravdavaju se Boža i Milica, kao da im je žao što se nisu prvo sjetile te igre. Zajedno, dopunjujući jedna drugu, kao da žele jedna drugoj dokazati i pokazati kako se sjećaju baš svake sitnica vezane uz tu igru, nižu zgodicu za zgodicom. "Jeden igrač sedi na stolcu, a drugi mu dopelava nekoga, obično suprotnoga spola, ak je bila na stolcu ženska, ondar so dopelali muškoga, a ak je pak na stolcu bil muški, ondar bi dopelali kakovo ženo. Huncutarilo se je navek tak da se već znalo da ak je na stolcu kakov mladi dečko, navek bi mu dopelali kakovo babo i pri tom govorili: eto, dopelali smo ti lepo nevesto. Ti jo ve dobro pogledaj i reči jer jo očes. Ak je na stolcu sedela dekila, obično bi ji dopelali kakvoga šepavoga starca. Dopelani si stane pred onoga koji sedi i čeka njegovo komando.

On koj sedi obično veli: daj se malo prešeči. Dojt bliže da vidim kakve imaš joči. Dopelani bi pokorno se delal kaj bi ov drugi rekel tak kaj se dobro vidlo ima li tu kakoveh falingi morti. Na kraju se par mora kušnoti bez obzira ima li ov dopelani kakov nedostatek ili ga nema, zdopada li se ovomu koji sedi na stolcu ili pak ne. Retko se je zdogodilo da se par neje kušnol. To dopuštenje so si dali samo oni prefrigani, a oni još bole dosetlivi, te so si pak sakaj dozvolili, oni bi pak lepo ovoga kušnoli i ondar rekli da ta osoba ima falingo i da so se zabunilil pak nek im dopelajo nekoga drugoga i tak so zaslužili dva ili pak više kušlecov."

"Igra koja je slična Kušuvancu je Ja sem crni ja."- objašnjava mama.

"Složili bi se pari, zagrlili se i popevali:

Ja sem crni ja,
crne joči ja imam.
Crne joči kano vrana,
da poljubim svog dragana.

Posle toga se kušne, reče još jempot "ja sem crni ja" i zamenimo se mesta

Ja sem crni ja,
medna usta ja imam.
Medna usta kano šećer
dođi dragi svaku večer.
Da se ljubimo!

Nazaj se kušne, zameni mesto i tomu ne kraja."

"Anko, kaj je tebi itak bilo najlepše, lepše i od kušvanca? Da te podsetim?!"- zapita mamu teta Milica i već pjeva:

Igra kolo, igra kolo,
na dvadeset i dva,
juha, haj, juha, haj,
na dvadeset i dva.

Al ta Jana, al ta Jana,
medna usta ima,
da me oče, juha, haj,
poljubiti z njima."

Vu tom kolu, vu tom kolu,
lepa Jana pleše,
juha, haj rožica,
lepa Jana pleše.

"E Milica gda si se već kola setila, onda bomo vezdar lepo ovo otpopevale, skupa, ja počnem, a ti skup z Božom, ak znate, nastavite.

Katalena kolo vodi, huj, haj,
za njom majka tiho hodi.
Katalena hodi doma
došli so ti snobokovi,
snobokovi Pintarovi!

Katalena kolo vodi, huj, haj,
za njom majka tiho hodi.
Katalena hodi doma
došli so ti snobokovi,
snobokovi Šustarovi!

Neću majko ja Pintara!
Pintar bi se z menom svadil
pak bi mene v lagev zabil.

Neće majko ja Šustara!
Šustar ima dogo dreto,
vezal bi me celo leto.

Katalena kolo vodi, huja, haj,
za njom majka tiho hodi.
Katalena hodi doma
došli so ti snobokovi,
snobokovi Kovačevi!

Neću majko ja Kovača!
Kovač ima hamer, klešče,
on bi mene zbil na tešče.

Katalena kolo vodi, huja, haj,
za njom majka tiho hodi.
Katalena hodi doma
došli so ti snobokovi,
snobokovi Zidarovi!

Oh mamó mamice, Harmonkara PA DA!

"...ni jenoga časa ne treba tratiti, pesma već ide dale..." - nastavlja moja mama, a tete rado prihvaćaju. "Dekla bi si stala v sredino kola, a si bi zapopevali:

Šeče nam se lepa Mara
u tom kolu ograđena.
Ljubi Mara, ljubi Mara koga ti je volja.
Ljubi Mara, ljubi Mara koga ti je volja.
Ili mene il koga do mene.
Il mene il koga do mene.

Dekla si zbere srcu dragoga i kušne ga, a kolo ide dale:

Sad se vidi sad se zna,
koji koga rad ima.
Sad se vidi sad se zna,
koji koga rad ima.

Dekla ide z kola vun, a dečko ostaje i njemu se popeva:

Oj, ti mladi paune koji sve to znadeš,
izbiraj si paune koju rad imadeš.
Mlade udovice, lepe djevojčice,
izbiraj si koju hoćeš i ljubi je dokle očeš.
Ako nećeš nikoga, molim lepo van z kola!

Neću majko ja Zidara!
Zidar zida na visoko
na curice baca oko!

Katalena kolo vodi, huja, haj,
za njom majka tiho hodi.
Katalena hodi doma
došli so ti snobokovi,
snobokovi Harmonkarovi!

Dečko si zbere dekle, kušne jo, a kolo zapopeva znova:

Sad se vidi, sad se zna,
koji koga rad ima.
Sad se vidi, sad se zna,
koji koga rad ima.

Ako se je v kolu našla kakova mlada sneha koja se je ne zdavnja vdala, popevalo bi ji se:

Mlada snaša kolo vodi
za njom bečar sitno hodi.
Sitno hodi, potancuje
na snašicu namiguje.
Cipele bi poderala kad bi para izabrala
Cipele bi poderala kad bi para izabrala.

Kolo popeva i požuruje zbirlivo ili morti sramežljivo snašicu. Gda si snašica zbere para, kolo ji zapopeva:

Alaj so to lepi pari
jeden vekši, drugi maji.
Ljubite se, grlite se,
iz tog kola mičite se.

Ako dekla još neje otišla zamoš, onda ji se popevalo:

Mlada cura kolo vodi
za njom bečar sitno hodi.
Sitno hodi, potancuje,
na curicu namiguje."

"Mladost-ludost znali so naši stari reči,"- prisjeća se teta Boža - "a i mi smo to saki pot, kak obično tak i na čehalcu, znali, kak bi se reklo, dokazati da so naši stari prav povedali. Navek bi natentali kakovoga japico kaj bi z nami zaplesal, a ondar bi mu lepo zapopevali:

Starog djeda, starog djeda
u kolu ne treba.
Starog djeda, starog djeda
u kolu ne treba.
Nema zubi da curice ljubi.
Nema zubi da curice ljubi.
Neka ljubi, neka ljubi koji ima zubi.
Neka ljubi, neka ljubi koji ima zubi.

Bilo je zgodno gda se je to zapopevalo kakvomu mladomu dečku, obično onomu kojega recimo neso si baš imali rada. Onda bi on moral ziji z kola vun i ostal bi bez kušleca. Neje bilo retko kaj so se dečki tak prkonjili i jen drugoga zagulavali i inatili se jen drugomu. Oni so znali imati svoje račune pak so je i na ov način ravnali kaj so jen drugoga tak prisložili kaj bi ostali bez kušleca". "Ah, bilo je sakakoveh šal. Znali smo se, za istino, nasmejati do soz." - kroz smijeh nastavljaju sestre Milanove, kako ih i danas znaju zvati u selu, svoju priču o veselju i zgodnim šalama s čehalca. "Mužikaši so se navek znali uključiti vu huncutarije, ma prav za prav, oni so je nekak navek i spelavali. Mužikaši ili kakova nasmeknjena žena, kak je bila naša Radmanička." - prisjeća se, svoje tete, teta Boža. "Jaj, nje smo se navek smejali. Znala je navek nekakovo šalo spelati, više pot na svoj račun. Došla bi med žene koje so perje čehale samo vu kombineju i delala se kakti da si je suknjo zabila obleći, a norca je delala sebe drugem za šalo. A znala je ona i druge oponašati, originalno. Vječito je oponašala nekakve babe Levačke, a više i ne znam kaj, uglavnom nešče jo je na kubik otpelal. Je, setila sem se. Vozil jo je Jakupina ili pak Boltina, e vezdar se toga baš i ne sečam, na ornica. Neso se baš dobro pelali pak so zišli na kubik, na vrpo prođa, kamenja kraj pota. Tu so se prehitili i doma jo je nosil na plečaj. Baba baš neje bila prava, kak bi se reklo, bila je drugoga reda, maloumna, pak je frflala gda bi pripovedala, a naša Radmanička bi to tak dobro znala oponašati kaj smo se si strašno smejali."

"Ah, a dok se samo setim onoga Vritpikanca, se sečate?! A, kak je to pak bilo smešno." - prisjeća, ne skrivajući glasan smijeh, svoje sestre Milica. "Navek so nekoga usosili, nekoga so našli kaj so ga nasamarili, z njega bokca se zsmehavali. Slagal se je most, koj li jad. Dvojica so jednoga držali. Točno se je znalo što bo prvi, a što drugi, to so se točno već predi zdogovorili. Mužikaši so igrali i moralo se je nekaj spelavati tak kaj je on bogec zadnji ovoga pred sobom z nosom trkal v rit. Navek so znali k tomu prisložiti takvoga koj to i neje zrazmel. Smešno, preveć smešno."

"Bilo je eto kojekakveh cirkusov, i pesme, i smeha, i tak lepo malo po malo je došlo i ranje." - nostalgčno će mama. "No, neje se bilo do beloga dena. Tak do dve tri vure jer se moralo malko prespati i iti marho naraniti jer ona neje znala za nikakov čehalec. Navek smo probali to noć čehalca skoristiti najbolje kaj smo znali jer to nam je bila vu celo zimsko doba jedina zabava, no dobro sem ak smo išli na kakve svate ili pak one zabave za kakov svetek, za proščenje ili ak so vatrogasci imali kakovo zabavo. No, roko na srce, v Lebinaj baš posle Katalenja i nema proščenja do Vidovoga."

"A, Anko, znalo je biti tu i tam za Svečnico ili Marijo Lurdsko" - ubacuje se Boža. "Al to je, pak sečaš se i sama, bilo tak malo nam mladariji pak smo se čehalcom itekak veselili." - gotovo istoglasno javljaju se Milica i mama. "Gda je pri nami bil čehalec mama je strogo pazila da ne prevršimo s huncutarenjem, kaj ne?! V Adventu ili v Korizmi pri nami je čehalec bil nezamisliv. Čak ak je i nešče drugi pripjavl čehalca, a Korizma je počela, posle Fašenjka, mami se je bilo žmfeko otpraviti i iti, jedino ak je to bil čehalec bez plesa, onda bi nas pustila, a drugač nikak. Tak je trebalo skoristiti vreme za huncutarenje dok je bila doba." - sjetno, nostalgčno za onim vremenima kada su bile mlade, bezbrižne "nasmeknjene", kako često za sebe kažu, pričaju svoju priču sestre Mraz i dovode je jutru kada je trebalo pjesmu privesti kraju. A da su znale i one i njihovi prijatelji iskoristiti vrijeme predviđeno veselju, pjesmi i šali, svima nam je jasno te nam sada preostaje samo iz ove priče nešto i naučiti.

Znamo da nekada mladima nisu trebali disco klubovi, kafići, nisu im trebale kune, dinari, ni marihuana, ni bilo koja druga droga i lijepo su se zabavili, veselili, uživali u lijepoj pjesmi, plesu, šali, o tome smo slušali već mnogo puta, čitali, a sada pokušajmo i mi danas naučiti od njih nešto. Pokušajmo se naučiti smijati, biti radosni, biti skromni, a istodobno veliki, bogati duhom, radošću koja će zračiti iz naše vesele duše pune pjesme, vedrine, duše koja će mamiti sve oko sebe i pozivati na ve-

liku radost. Neka nam svima ova priča bude primjer radosnog, neopterećenog mladenačkog života koji je, znamo, nemoguće preslikati na našu mladež jer, tko danas perje češe?, ali jedna dobra smjernica svakako može biti ka putu vedrine, čistom neokaljanom životu, punom smijeha, pjesme, ljubavi, sunca....

KAZIVAČICE:

Ana Mustafa, rođ. Mraz (1947., Hlebine)

Božica Krstitović, rođ. Mraz (1950., Hlebine)

Milica Grubić, rođ. Mraz (1954., Hlebine)

SUMMARY

Danijela VRTIPRAH

PICKING FEATHERS IN HLEBINE

Sisters Mraz; Ana Mustafa, Božica Krstitović and Milica Mraz told a story of their childhood and early youth, a story of picking feathers in Hlebine. In authentic kajkavian dialect of Hlebine they were lining up images from their past which has thus been revived again for a brief moment.

The hostess was hastily preparing those last details just before the neighbours, relatives, friends arrived, together with all those that had been invited to pick the feathers at the time. She had to bake a lot of cakes, prepare wine, brandy, liquer, tidy up the house, arrange the tables and chairs so that as many guests as possible could be comfortably accommodated.

The evening fell and the compay started to gather.

The hostess brough onto the table the feathers to be picked, chopped, prepared for filling the pillows, which were later going to be taken to the future husband's home once the host's daughter was married. Young girls' and a little older ones' hard-working fingers were quickly doing this extraordinary task. They would usually sing along, retell anecdotes and accidents from their everyday life so that they had fun and a nice time. The youth mostly liked jokes, songs and dancing making the musicians an inevitable part of the picking.

The dance and singing would last until the morning hours, illustrated nicely by these dear, old chant about Hlebine:

*"Hlebine, oh, a lovely place,
Making days of happiness,
For younger and for elderly,
The hearts are beating merrily."*